

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Tereza ČAČKOVÁ

Migrace obyvatel města Karviná jako důsledek hornické činnosti.

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jan Macháček

Olomouc 2014

BIBLIOGRAFICKÝ ZÁZNAM

Autor (osobní číslo): Tereza Čáčková (R100637)

Studijní obor: Regionální geografie

Titul: Migrace obyvatel města Karviná jako důsledek hornické činnosti.

Title of thesis: The migration of city residents Karvina as a result of mining activities.

Vedoucí práce: Mgr. Jan Macháček

Rozsah práce: 55 stran, 8 vázaných příloh, 1 volná příloha

Abstrakt: Práce popisuje vliv hornické činnosti na životy obyvatel města Karviná. Dále se zabývá historií těžby černého uhlí v Karviné, od jeho objevení po současnost. Nastiňuje vznik města a jeho přeměny v souvislosti s dolováním uhlí. Práce také obsahuje informace o společnosti OKD, jako jedinou těžební společností černého uhlí v České republice.

Klíčová slova: Karviná, Ostravsko-karvinské doly, ostravsko-karvinský revír, těžba, černé uhlí

Abstract: This thesis describes the impact of mining activities on the lives of city residents of Karvina. It also deals with the history of coal mining in Karvina from the discovery of coal to the present. It outlines the emergence of the city and its transformation in connection with coal mining. This thesis also includes information on the company OKD, as the only hard coal mining company in the Czech Republic.

Key words: Karvina, Ostrava-karvina mines, ostrava-karvina coalfield, mining, coal

Prohlašuji, že jsem zadanou bakalářskou práci *Migrace obyvatel města Karviná jako důsledek hornické činnosti* vypracovala samostatně pod vedením Mgr. Jana Macháčka, a uvedla veškeré literární a odborné zdroje.

Olomouc

Podpis

.....

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala všem, kteří se podíleli svými radami na zpracování této práce. Především velký dík patří mému vedoucímu, panu Mgr. Janu Macháčkovi, za cenné rady a připomínky, za jeho vstřícnost a trpělivost, ale také za jeho čas při vypracovávání této bakalářské práce. Také bych chtěla poděkovat panu Ing. Brunu Petrášovi za ochotný přístup při podávání informací. Za velkou podporu děkuji také svým blízkým.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tereza ČAČKOVÁ**
Osobní číslo: **R100637**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Regionální geografie**
Název tématu: **Migrace obyvatel města Karviná jako důsledek hornické činnosti**
Zadávající katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem bakalářské práce je charakterizovat migrační pohyby obyvatel města Karviná v důsledku těžby černého uhlí. Autorka se zaměří na historii těžby v Karviné a důvody migrace obyvatel v rámci města v minulosti a dnes. Část práce bude zaměřena na legislativní rámec těžby uhlí v OKR a vlivu společnosti OKD na region. Autorka se také zaměří na snahy a postoje aktérů z řad zastánců a odpůrců další těžby. Důraz bude kladen na způsoby rekultivace těžebních míst. Práce bude doplněna řadou tematických map dokládajících postupné změny sídelní struktury města.

Rozsah grafických prací: **Podle potřeb zadání**
Rozsah pracovní zprávy: **5 000 - 8 000 slov**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury:

BÍLEK, J. Staré hornické kolonie v Ostravsko - karvinském revíru. Topografie, stav, perspektivy. In Sborník Pedagogické fakulty v Ostravě, č. 1, série C - 1. Ostrava, 1966.
ČERMÁK, Z. Geografické aspekty vnitřní migrace v České republice. Demografie, revue pro výzkum populačního vývoje, 1997
HAJZLEROVÁ, I. Zaniklý svět: historie staré Karviné. 2. vyd. Karviná: Státní okresní archiv Karviná, 2002. 24 s. ISBN 80-86388-04-2.
MARTINEC, P. - SCHEJBALOVÁ, B. History and environmental impact of mining in Ostrava-Karviná coal field (Upper Silesian Coal Basin, Czech Republic). Geologica Belgica, 2004, 7/3-4. s. 215-223.
MORRISON, P. The Functions and Dynamics of the Migration Process. In NEUBERGER, E. - BROWN, A. Internal Migration A Comparative Perspective. New York: Academic Press, 1977. ISBN 0-12-13-73-50-9
WOKOUN, R. Regionální teorie V Úvod do regionálních věd a veřejné správy. 5. Vydání. Plzeň: nakladatelství Aleš Čeněk, 2008.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Jan Macháček**
Katedra rozvojových studií

Datum zadání bakalářské práce: **3. května 2012**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2013**

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

L.S.

Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 3. května 2012

POUŽITÉ ZKRATKY

ČSM – Československý svaz mládeže

EIA – Environmental Impact Assessment

GIS – geografický informační systém

OKD – Ostravsko-karvinské doly

OKR – ostravsko-karvinský revír

OBSAH

1	ÚVOD	9
2	CÍLE PRÁCE.....	10
3	REŠERŠE LITERATURY A METODY PRÁCE.....	11
4	CHARAKTERISTIKA OBLASTI	12
4.1	Vymezení oblasti	12
4.2	Fyzicko – geografická charakteristika oblasti.....	13
4.2.1	Geologická charakteristika	13
4.2.2	Vznik černého uhlí.....	13
4.2.3	Geomorfologická charakteristika.....	14
4.2.4	Hydrologická charakteristika.....	15
4.2.5	Klimatická charakteristika.....	16
5	HISTORIE TĚŽBY UHLÍ V KARVINSKÉ ČÁSTI OSTRAVSKO – KARVINSKÉHO REVÍRU.....	17
5.1	Nález černého uhlí a začátky jeho těžby v Karviné.....	17
5.2	Rozvoj dělnické třídy hornického průmyslu	19
5.3	Vytváření dělnické třídy	20
5.4	Vývoj dělnictva na Karvinsku.....	21
5.5	Stručná historie těžby uhlí.....	21
6	VNITŘNÍ MIGRACE MĚSTA KARVINÁ.....	24
6.1	Vývoj vnitřní migrace města Karviná.....	28
6.2	Migrace obyvatel.....	31
6.3	Vývoj počtu obyvatel.....	32
6.4	Národnostní složení obyvatel města Karviná.....	34
7	SPOLEČNOST OKD JAKO UNIKÁT VE SVÉM OBORU.....	35
7.1	Vývoj společnosti OKD.....	36
7.2	Vývoj těžby černého uhlí	38
7.3	Rozšiřování těžby v Karviné.....	38
8	ZÁVĚR.....	42
9	SUMMARY.....	43
10	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	44
	PŘÍLOHY	48

1 ÚVOD

Ostravsko-karvinský region se vyznačuje především svou průmyslovou a hornickou činností. Zejména těžba černého uhlí tvoří krajinný ráz této oblasti, poznamenává nejen zdejší krajinu, ale také životy místních obyvatel. Hornictví má nejen negativní, ale také pozitivní vliv na tuto oblast. Svou činností se podílí na rozvoji průmyslu a zejména celého regionu. Vlivem těžby se mění demografická struktura. Z malých, bezvýznamných, zemědělských vesnic se staly průmyslové oblasti, které poskytly pracovní místa nejen místním obyvatelům, ale také zde přijížděli lidé za prací ze širokého okolí. Bohužel od 90. let dochází k útlumu těžby černého uhlí a dnes se těží pouze v karvinské části OKR. To je jeden z hlavních důvodů, proč z Karvinska lidé odcházejí. Tisíce horníků se ročně propouští, poté nemohou najít práci a tím stoupá nezaměstnanost.

Ve městě Karviná dochází k dalším problémům. Společnost OKD plánuje rozšířit těžbu pod Karvinou, kde se stále nachází kvalitní černé uhlí. Dochází k výkupům nemovitostí a jejich následné likvidaci v určitých částech města, kde již zastupitelstvo města dalo souhlas k těžbě. V dnešní době se jedná o městskou část Staré Město. Jeho občané se bouří, jelikož nechtějí přijít o své domovy. V minulosti k tomuto procesu došlo v katastru Karviná-Doly, Darkov a Louky. Dnes z těchto částí města, kdysi osídlená centra, zbyla pouze zrekultivovaná krajina. Jak dlouho a kam se bude město se svými občany posouvat, pokud tedy úplně nezanikne? Toto je otázka, která zajímá většinu karvinských obyvatel, ale bohužel ji nikdo nedokáže zodpovědět.

V důsledku technického pokroku dochází ke zlepšení těžebních technologií a tím dochází k prodloužení životnosti dolů. Již v současnosti je plánovaná těžba společností OKD do roku 2035. Nabízí se zde opět otázka, jaký to bude mít důsledek na krajinu a převážně místní obyvatele.

2 CÍLE PRÁCE

Cílem bakalářské práce je přiblížit vliv těžby černého uhlí na životy obyvatel města Karviná. Poukázat na to, jak průmysl napomáhá nejen k rozkvětu měst, ale také k jejich negativní přeměně, v nejhorším případě úplnému zániku. Nejdříve se seznámíme s městem Karviná, jeho geografickou polohou, fyzicko-geografickými charakteristikami oblasti a vznikem černého uhlí. Následně se krátce seznámíme s historií těžby černého uhlí v karvinské části OKR. Zmínka je zde o nálezu uhlí v Karviné, začátcích a vývoji jeho těžby, a o vzniku a vývoji dělnické třídy. Práce obsahuje historické a současné mapy, na kterých je vidět změna sídelní struktury a přesun obyvatelstva. Zásadním cílem práce je vyobrazit vývoj obyvatel Karviné, který můžeme pozorovat na řadou doplněných grafů. Především v části vývoji vnitřní migrace města je zobrazena tabulka, ve které lze vypočítat počet obyvatel v jednotlivých částech města a jejich migrace od roku 1869 až 2001. V neposlední řadě práce popisuje společnost OKD, její vývoj, vliv na město a jeho obyvatele, a záměr společnosti o plánované těžbě uhlí.

3 REŠERŠE LITERATURY A METODY PRÁCE

Při zpracování této bakalářské práce byla především využita odborná literatura. V menším, ovšem nepostradatelném zastoupení, se práce opírá o internetové zdroje. Při zpracování nejen, ale převážně historie těžby uhlí v karvinské části ostravsko-karvinského revíru byla zejména využita publikace *Karviná: sborník příspěvků k dějinám a výstavbě města*, který vydal Městský národní výbor v Karviné v roce 1968. Tato literatura obsahuje několik příspěvků různých autorů, kteří se zabývají odlišnými tématy zaměřené na město Karviná. Publikace obsahuje články zabývající se prvopočátkem města až po rok 1967 a je doprovázena řadou fotografií.

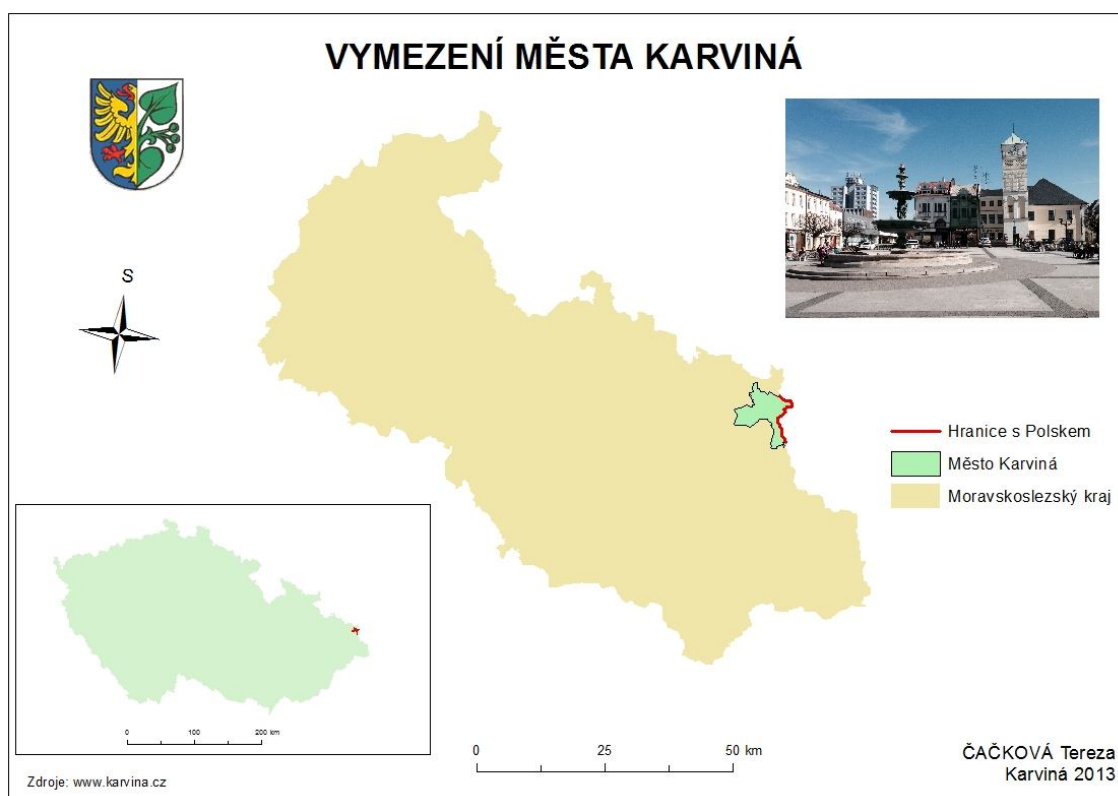
Další odborná literatura, která nám posloužila, je kniha *Karviná* z edice Zmizelá Morava a Slezsko, která je doplněna mnoha fotografiemi. Autorky se zabývají historií Karviné a jejímu stavebně historickému vývoji. V publikaci *Karviná*, kterou vydal Městský úřad Karviná, je opět shrnuta historie města a socioekonomické faktory. Jako zdroj nám také posloužily, publikace hornického zpravodaje *Od nálezu uhlí po útlum těžby na Ostravsku* (1. část 2001) a *Dějiny hornictví* z edice Ostravica. Jak již bylo zmíněno, nedílnou součástí se na práci podílejí internetové zdroje. Převážně byla využita webová stránka společnosti OKD, na kterých jsme získali mnoho informací o historii společnosti. Ve výročních zprávách jsme se dozvěděli o objemech těžby černého uhlí. Stránky také obsahují články z novin a časopisů, z nichž jsme čerpali a informace využili v podkapitole Rozšiřování těžby v Karviné. Na stránkách Českého statistického úřadu, jsme získali informace o vývoji obyvatel města Karviná.

Malým příspěvkem do bakalářské práce přispěl Ing. Bruno Petráš z Magistrátu města Karviná. Objasn timer nám záměr plánované těžby ve městě Karviná a přispěl mapou o plánovaných poklesech území ve městě do roku 2020, která je přiložena k přílohám práce.

4 CHARAKTERISTIKA OBLASTI

4.1 Vymezení oblasti

Město Karviná je statutární okresní město v Moravskoslezském kraji se státními lázněmi Darkov a Slezskou univerzitou, ležící na území historického Těšínského Slezska. Nachází se 18 km na východ od Ostravy v údolí řeky Olše a jejího přítoku Stonávky na nejsevernějším okraji podhůří Beskyd. Její rozloha činí 5 743 ha. Část severní hranice města je současně státní hranicí s Polskem. První písemná zmínka o tomto území je z roku 1268 v listině opolského knížete Vladislava. V roce 1948 obdrželo město Karviná správní základ. Současnou podobu Karviná získala v roce 1949 spojením bývalých okolních měst. V lednu roku 2014 žilo v Karviné 57 005 obyvatel. (Karviná, 2014)

Obr. č. 1: Vymezení města Karviná.

Zdroj: Vlastní úprava v programu ArcGIS

4.2 Fyzicko – geografická charakteristika oblasti

4.2.1 Geologická charakteristika

Podle I. Chlupáče et al. (2002) se město Karviná nachází v karpatské předhlubni mezi dvěma hlavními geologickými útvary České republiky, a to mezi Českým masívem a Západními Karpaty. Zmiňovaná karpatská předhlubeň byla vytvořena na přelomu paleogénu a neogénu v období sávské orogeneze. Území je především tvořeno třetihorními a čtvrtohorními sedimenty, pod kterými se nacházejí uhlonosné sedimenty svrchního karbonu se slojemi koksovaného uhlí. Tato sedimentační oblast se nazývá Hornoslezská pánev, která má přibližně trojúhelníkový tvar, rozkládá se na území Polska a České republiky a její celková rozloha je přibližně 7 000 km². Svým jihozápadním výběžkem zasahuje na území České republiky. Výběžek Hornoslezské pánve se na našem území rozkládá o rozloze 1 500 km², dělí se na severní část ostravsko-karvinskou, kde již těžba uhlí dlouhodobě probíhá, a jižní část podbeskydskou, kde těžba neprobíhá. Dále se pánev dělí na menší celky, a to na pánev karvinskou, ostravskou, petřvaldskou a frenštátskou. Z provozních důvodů se severní část označuje jako Ostravsko-karvinský revír (OKR), Příborsko-těšínský revír a Podbeskydskou pánev. OKR je hlavní těžební oblastí černého uhlí v České republice (90 % veškerých zásob této suroviny). Uhlonosné sedimenty v OKR se dělí na karvinské souvrství, které je tvořeno sladkovodními sedimenty, kde uhelné sloje jsou uloženy v menších hloubkách, ale jedná se o uhlí nižší kvality. V neposlední řadě se OKR dělí na ostravské souvrství, které je geologicky starší, je tvořeno sedimenty mořského původu a obsahuje velmi kvalitní koksované uhlí.

4.2.2 Vznik černého uhlí

V době, kdy vznikalo uhelné souvrství, docházelo k velkému pohybu zemské kůry, který byl doprovázen sopečnou činností a vznikem oxidu uhličitého. Oblast dnešní hornoslezské pánve byla přímořskou plochou tehdejší pevniny. Právě díky oxidu uhličitému, který podporoval růst rostlin, v bažinných lagunách vyrůstaly mohutné stromovité přesličky, plavuně a kapradí. Kořeny těchto dřevin vzájemně prorůstaly, vrstvily se a při pohybu zemské kůry stále klesaly do hloubky a zakrývaly se vrstvami

písku a bahna. Ty se v hloubkách stmelovaly na jílovce, pískovce a slínovce. Při obrovském tlaku se dřevitá hmota v hloubkách postupně prouhelňovala.

Na území hornoslezské pánve tento proces probíhal 40 milionů let a za tuto dobu vzniklo více než 400 uhelných slojí¹. Postupně se utvářela mohutná souvrství hornin a slojí, která dosáhla mocnosti až přes tři tisíce metrů. Souvrství karvinské vznikalo oproti Ostravskému souvrství později, kde sloje dosahovaly mocnosti dva až osm metrů.

Na konci prvohor vzniklo mohutné karbonské horstvo, které v období druhohor a třetihor bylo ovlivněno zvětráváním a odnosem hornin. Na konci třetihor, v neogénu, se karpatské horstvo nasouvá na karbonské souvrství z jihu. Tímto se pod Beskydy zatlačuje část karbonských vrstev do velkých hloubek. Karvinské souvrství, mladší část uhlonosného karbonu, je po více než 200 miliónů let trvajícím odnosu během druhohor a třetihor zachováno jen na východě, to znamená na Karvinsku a na Frenštátsku (Vopasek, 2005).

4.2.3 Geomorfologická charakteristika

Město Karviná náleží, podle regionálně geomorfologického třídění georeliéfu ČR, k provincii Západní Karpaty, subprovincii Vněkarpatské sníženiny, do oblasti Severní Vněkarpatské sníženiny, podcelku Ostravská pánev. Podrobnější geomorfologické členění J. Demka et al. (1987) je uvedeno v tab. 1.

Karpatská soustava se formovala ve třetihorách během alpínského vrásnění. Soustava zasahuje pouze svou malou vnější částí na území České republiky. Ostravskou pánev tvoří rovina až plochá pahorkatina o rozloze 486 km² a nadmořskou výškou přibližně 200 až 300 m n. m. Ostravská pánev se dělí na 8 geomorfologických okrsků, z nichž jedna je Karvinská pánev.

Reliéf města Karviná nejvíce ovlivňují glaciální a antropogenní tvary. Existenci antropogenních tvarů ovlivnila hlubinná těžba černého uhlí. Jedná se zejména o poklesové kotliny, hornické haldy, odvaly, kalové a popílkové nádrže. Významným antropogenním tvarem jsou také poklesová území, která jsou často zatopená vodou.

¹ Sloj je ložisko nerostu sedimentárního původu stejného nebo podobného složení.

Tab. 1 Geomorfologické jednotky vymezené na zájmovém území podle J. Demka et al. (1987)

Systém	Hercynský
Subsystém	Hercynská pohoří
Provincie	Západní Karpaty
Subprovincie	Vněkarpatské sníženiny
Oblast	Severní Vněkarpatské sníženiny
Celek	Moravská brána
Podcelek	Ostravská pánev
Okrsek	Karvinská plošina

4.2.4 Hydrologická charakteristika

Vodní soustava města Karviná patří k Baltskému úmoří, povodí řeky Odry. Okres Karviná se vyznačuje velkým množstvím vodních toků a nádrží. Územím města protéká řeka Olše se svými přítoky. Největším přítokem Olše v Karviné je řeka Stonávka, která je jejím levostranným přítokem spolu se Soleckým potokem. Staroměstský a Karvinský potok jsou pravostranné přítoky řeky Olše. Olše tvoří ve městě přírodní státní hranici. V důsledku zaplavování okolí Olše byly vybudované protipovodňové hráze a v korytě řeky řada jezů. Jak v okrese Karviná, tak i v samotném městě jsou kromě výše zmíněných přírodních toků také toky antropogenní. Na tomto území vnikly zejména v důsledku poddolování krajiny a následným antropogenním poklesem území, kdy toky změnilы svůj směr.

Karvinou tvoří několik rozsáhlých i malých vodních ploch, které nejsou přírodní, vnikly přímou či nepřímou činností člověka. Podél Olše se tak nachází soustava Louckých a Olšinských rybníků. Nejrozsáhlejší rybníční soustavou jsou Olšinské rybníky. Nacházejí se na severozápadním okraji Karviné a oblast je tvořena 15 vodními nádržemi od sebe oddělených úzkými hrázemi. Tvoří téměř souvislou vodní plochu širokou 1,3 km a dlouhou 2,8 km. Mezi ty největší patří Větrov, Čerpák, Mělčina, Lipový, Dubový, Olšový rybník, Sirotek, Ženich či Vdovec. Další soustava 17 menších rybníků, vystavěných pro chov ryb, je na jihovýchodě Karviné podél železniční tratě.

V důsledku poddolování oblasti vzniklo mnoho vodních ploch samovolně. Dochází zde k poklesům zemského povrchu a narušení přírodního systému odtoku. Vznikají zde poklesové kotliny vyplněné vodou a odkalovací nádrže, které plní funkci důležitého krajinotvorného činitele. Mnohé vodní plochy jsou však zavážené, vysušované, a také rekultivované. Některé stojaté vodní nádrže jsou odkaliště². Nejhlubší a plošně nejrozsáhlejší antropogenní poklesy poddolovaného území jsou v Karviné-Doly a Karviné-Darkov.

Ve většině karvinských dolů vyvěrají důlní slané minerální vody. Tyto vody se dříve využívaly pro lázně v Darkově či již zaniklý tamní solivar. Darkovská voda patří k nejsilnějším jódobromovým vodám v Evropě. První zmínky o této vodě jsou známy již ze 13. století, kdy se využívala pro přírodní léčení a místní potřebu. Voda se také využívala k vyvařování soli. Bohužel později solnou horečku vystřídala těžba uhlí. Přesto v roce 1866 vznikly Lázně Darkov (Lázně Darkov, 2010). Lázně jsou dnes celosvětově známé a soustředí se především na léčbu pohybového ústrojí, dále také na nervové či oběhové ústrojí, kožní a gynekologická onemocnění.

4.2.5 Klimatická charakteristika

Podnebí města Karviná spadá do mírného pásu a je mírně kontinentální. Karviná leží v oblasti MT 10 – mírně teplá oblast. Lze ji charakterizovat dlouhým, teplým a mírně suchým létem, přechodná období jsou krátká, s mírně teplým jarem a podzimem. Zima se vyznačuje jako krátká, mírně teplá a velmi suchá, s krátkým trváním sněhové pokrývky. Jelikož Beskydy ovlivňují vzdušné proudění, jsou v této oblasti poměrně vysoké srážky. Z tohoto důvodu region představuje nejvlhčí nížinnou oblast České republiky (Quitt, 1975). Na území města Karviná se nachází jedna významná klimatická stanice.

² Odkaliště je místo pro uložení sypkých odpadů z průmyslových závodů.

5 HISTORIE TĚŽBY UHLÍ V KARVINSKÉ ČÁSTI OSTRAVSKO – KARVINSKÉHO REVÍRU

Těžba černého uhlí v Karviné trvá již více než 200 let. V této kapitole bych se chtěla věnovat černému uhlí od jeho nálezů na území Karviné až po jeho dosavadní těžbu, a jeho vliv na obyvatelstvo, jelikož právě životy obyvatel tohoto města závisí na těžbě černého uhlí. Lidé žijící v této oblasti jsou ovlivňováni těžbou této suroviny v mnoha aspektech, jako jsou pracovní příležitosti, úroveň vzdělání, životní prostředí a především vlivem na jejich domovy. Je pozoruhodné, jak těžba tohoto „černého zlata“ dokáže přinést obrovské příležitosti, bohatství, a také naději pro obyvatelstvo daného města ale zároveň, jaké škody může napáchat po jeho úpadku. Ne nadarmo se říká: „nic netrvá věčně“.

5.1 Nález černého uhlí a začátky jeho těžby v Karviné

O počátcích těžby uhlí na území Karviné víme velmi málo. Objev uhlí sjednotil několik malých, bezvýznamných obcí v jedno velké průmyslové centrum. Díky jeho těžbě a zpracování nachází značná část jeho obyvatel zdroj své obživy. Do té doby byla ves Karviná bezvýznamnou zemědělskou obcí. V dějinách Karviné má kamenné uhlí od 18. století veliký význam. V druhé polovině 18. století nastal rozmach manufakturní výroby a spolu s růstem počtu obyvatel se kladly stále větší nároky na topivo, což zapříčiňovalo devastaci lesů. Právě uhlí přicházelo v úvahu jako jediným náhradním zdrojem tepelné energie. Z tohoto důvodu Rakouská vláda započala financování průzkumů oblastí, ve kterých se předpokládal výskyt uhelných ložisek, mezi ně patřilo také Ostravsko.

Ostravsko bylo v tomto ohledu zaostalejší nejen oproti zahraničním revírům, ale také českým. Nejen hospodářská zaostalost, ale také konzervativní obyvatelstvo, které mělo strach z nových objevů, se bránilo tomuto rozvoji.

K prvnímu doloženému nálezů kamenného uhlí v Karviné došlo v roce 1776. Do kutání uhlí a železné rudy se vrhl hrabě Jan Edrmann Florian Larisch, tehdejší majitel karvinského panství, a na vrchu Čechovice u Karviné objevil dvě kamenouhelné sloje.

Bohužel těžba byla pro špatný odbyt uhlí zastavena. Jedna z možných příčin byla, že Larisch v té době karvinské panství pronajal a nový nájemce v tomto podnikání nepokračoval. Hrabě Jan Josef Antonín Larisch, nový majitel karvinského panství, však zájem o uhlí měl. Využil výhody použití uhlí v v rozvíjejících se manufakturách a v řemeslech, a začal opět těžit uhlí.

Hrabě Larisch přispěl k rozvoji dolování v Karviné. Prosazoval toto palivo do domácností a do řemeslnických dílen. V dobývání uhlí bohužel Larischovi nepřispívala rostoucí konkurence nejen v rámci dovozu uhlí z Pruska, ale především jeho nález a využití u Slezské Ostravy. Hrabě se začal soudit s držitelem slezskoostravského panství. Přes všechny nepříjemnosti hrabě Larisch znovuzahájil těžbu na podzim roku 1784 na vrchu Čehovice u Karviné, které bylo před devíti lety opuštěno. Uhlí zde bylo dobré kvality, týdně se ho vytěžilo 100 i více šelfů³. Cenově však karvinské uhlí nebylo nejuvhodnější. Například hlučinské uhlí se prodávalo o jeden a půl krejcaru⁴ za šelf méně. Na dolech pracovali pouze čtyři horníci, kteří dle zprávy karvinského hospodářského úředníka, vytěžili do konce roku 1784 jen 2 437 vratislavských šelfů uhlí. I toto malé množství uhlí nešlo na odbyt a leželo na skladě. Pro špatný odbyt byly práce na dolech v roce 1784 zastaveny.

Dřevěné uhlí a dřevo byli u spotřebitele blíže než kamenné uhlí, tím pádem cena uhlí, které bylo dováženo do větších vzdáleností, dopadala k výrobním nákladům. Lesy se vyskytovaly po celé zemi, kdežto pouze ve Slezské Ostravě a v Karviné se těžilo kamenné uhlí. Těžba se zvýšila teprve s postavením železnice napojená na Severní dráhu Ferdinandovu roku 1847 a rychlým rozvojem Vítkovických železáren, založených roku 1829. Bohužel v růstu produkce uhlí stále bránila nedůvěra lidí jak v domácnostech, tak i v řemesle, přestože stát propagoval všemi směry používání kamenného uhlí. Postupně si lidé uvědomovali ekonomické výhody kamenného uhlí, které bylo lacinější a vydatnější než uhlí dřevěné. Ovšem trvalo několik desítek let, než uhlí v konkurenčním boji zvítězilo.

Roku 1785 byla těžba uhlí v Karviné opět započata, ale znovu netrvala dlouho. Skončila po třetí, roku 1786 a odmlčela se na dlouhou dobu, jelikož dolování se stále nevyplácelo. Teprve roku 1794 lidé začali topit kamenným uhlím, spotřebovaly se

³ 1 vratislavský šelf = přibližně 28 000 m².

⁴ Krejcar byl v Českých zemích zaveden v druhé polovině 16. století a platil až do zavedení korunové měny v roce 1892.

zásoby uhlí a karvinské panství znovu zahájilo těžbu. S výjimečnou přestávkou roku 1798 se na Larischových dolech těží uhlí nepřetržitě. V následujících letech byl objem vytěženého uhlí nestálý, jednou stoupal, pak klesal, tendence těžby však byla vzestupná (Drkal, 1968).

5.2 Rozvoj dělnické třídy hornického průmyslu

Z hlediska sociálně ekonomické struktury byla Karviná už v roce 1880 hornickou a dělnickou vesnicí. Dynamiku hospodářského růstu karvinského průmyslu na počátku 70. let 19. století ovlivňovaly především tyto faktory, a to vývoj počtu založení nových dolů a jam, vzestup těžby uhlí, růst počtu horníků a zaměstnaných v uhelných dolech, a rozvoj produktivity horníků (Myška, 1968). Průmysl, především uhelné doly pronikaly do ekonomiky obce stále více, dělnictvo se stávalo početnější společenskou třídou, jejíž působení zde utvářelo rysy Karviné a jejího okolí (Grobelný, 1968).

Od poloviny 30. let 19. století roste zakládání dolů na území Karvinska, stejně tak se těžba uhlí vyznačuje trvalým vzestupem. Přestože mezi lety 1872 až 1880 byl průmysl českých zemí, a také celé Evropy postižen hospodářskou krizí, nastal enormní skok v těžbě uhlí a zvýšila se poptávka po kvalitním karvinském uhlí. Krize se na Karvinsku projevila pouze rok trvající stagnací. V důsledku rostoucí těžby uhlí rostl také počet zaměstnaných horníků na dolech na Karvinsku. Znázorněno v číslech to vypadalo takto; v roce 1872 počet zaměstnaných horníků činil 2 637 a v roce 1880 jich bylo už 5 563.

V závěru tedy můžeme shrnout, že hornictví v 2. polovině 19. stol. zaznamenalo nepřetržitý vzestup, projevující se na zvyšujícím se počtu dělnictva, nových dolů a růstu těžby.

5.3 Vytváření dělnické třídy

Formování dělnické třídy vznikalo zároveň s vývojem průmyslové revoluce, která neprobíhala rovnoměrně v jednotlivých průmyslových odvětvích. Trendem ve vývoji průmyslové revoluce byl vývoj lehkého průmyslu, proto formování dělnické třídy v hornictví a v hutnictví probíhá daleko později. Z toho odvozujeme, že v regionech s převažujícím těžkým průmyslem může být vývoj dělnické třídy i o desetiletí opožděn. K těmto regionům patří také Karvinsko.

Velký podíl zaměstnanců v dolech měli lidé místního původu. Do roku 1848, se většina horníků skládala z obyvatel žijících v obcích do vzdálenosti 20 km od závodu. Tento podíl se v následujících letech zmenšoval. Převážně přicházeli lidé z málo úrodných podhorských obcí Těšínska, Jablunkovska a Frýdecka. V 2. polovině 19. století nastal mohutný příliv obyvatelstva. Tito lidé přišli především ze zemědělství, menší podíl měli horníci, kteří se věnovali městskému či venkovskému řemeslu. Velký podíl migrantů přicházel z Pruského Slezska, Moravy, Čech, ale také z ciziny, především z Haliče⁵. Tím se změnila početní i národnostní skladba obyvatelstva. Z Čech imigrovali kvalifikovaní horníci z rudných dolů, jelikož se jim zdálo, že jsou zde výhodnější mzdové a pracovní podmínky. V 70. letech Haličané zaujímali přibližně čtvrtinu karvinských horníků. Na formování dělnické třídy měli menší podíl cizinci, přesto to byly většinou kvalifikované pracovní síly a v dolech měli vedoucí postavení. Jádrem dělnické třídy však byli dělníci z hornických rodin, neboli horníci z druhé a další generace. Ti přicházeli ze vzdálených regionů, například z Příbramska, Jáchymovska, ale také i z již zmiňované Haliče, kde těžili sůl.

Karvinská dělnická třída byla složena ze složité dělnické struktury. Prolínali se zde lidé nejrůznějšího sociálního původu, různých požadavků na životní úroveň i odlišné myšlení. Vyskytoval se zde problém v národnostním složení obyvatelstva, tudíž jazyková bariéra nebyla výjimkou (Myška, 1968).

⁵ Halič se rozprostírala na území dnešního Polska a Ukrajiny.

5.4 Vývoj dělnictva na Karvinsku

Ještě v roce 1899 se v dolech používaly tělesné tresty, jako bytí po tváři a tlučení horníků pěstí od dozorců. Dělníci tak zahajovaly několik stávek, nejen kvůli používání tělesných trestů, důvodů bylo hned několik. Na prvním místě stály mzdové poměry, o každé vyrovnání úrovně mezd bylo třeba bojovat. Dalšími důvody byly například špatné pracovní a společenské podmínky na pracovišti, nedostatečná bezpečnost práce, bytové podmínky, kulturní poměry, sociální vymoženosti, politická práva atd.

Neustálý boj za svá práva považovali horníci za jediné možné východisko. Tyto stávky měly hospodářský i politický ráz. Témata stávky tvořily mzdy, pracovní doba, všeobecné volební právo nebo například svátek práce. Největší revoluční vystoupení dělnictva habsburské monarchie se stala v roce 1900, dělníci prohráli, avšak vydobyli si mnoho ústupků (Grobený, 1968).

Stávky horníků byly, jsou a budou. Věčně znepokojeným horníkům se, dle mého názoru, nedá divit. V podmínkách, v jakých pracují, jejich životy, které jsou ohroženy při každodenní práci, se horníkům nedostává dostatečného ohodnocení. Jejich strach ze ztráty zaměstnání je velký a oprávněný. Vždyť každý rok se z dolů propouští několik zaměstnanců, nedej bože se jeden z dolů uzavírá. Z těchto důvodů rychle roste nezaměstnanost, ale také kriminalita v Karviné. Vždyť jen momentálně se jedná o uzavření dolů Lazy či Karviná. Oba tyto doly mají přes dva tisíce zaměstnanců.

5.5 Stručná historie těžby uhlí

V 2. polovině 19. století bylo vybudováno několik železničních drah důležitých pro oblast Karvinska. Toto byla hlavní příčina stoupajícího odbytu černého uhlí, které rostlo s rozvojem železnice. V tomto období patřila všechna důlní díla rodu Larisch-Mönnichům. Od 60. let 19. století karvinské doly získaly dva majitele, k rodu Larisch-Mönnichů se přidal důlní podnikatel František Handwerk, který objevil další sloj. Majetek tohoto podnikatele nakonec nabyla Báňská a hutní společnost⁶. Začátkem

⁶ Báňská a hutní společnost započala svou činnost v roce 1906 (Hajzlerová, 2009)

čtyřicátých let započalo také koksování uhlí, přičemž výroba koksu byla velice zdoluhavá a složitá.

Do poloviny 19. století bylo v Karviné a jeho blízkém okolí vyhloubeno 34 důlních jam. Karviná se v OKR vyznačovala největším počtem důlních děl. Do roku 1950 bylo hornictví pouze vedlejším a občasným zaměstnáním obyvatel obce, které jim přinášelo pouze finanční přílepení. Samostatné hornické odvětví se začalo utvářet teprve v 60. letech 19. století s přechodem k jinému způsobu dobývání.⁷ Obě těžební společnosti potřebovaly získat stále pracovníky pro své doly, proto nechaly vystavět byty pro hornické úředníky, ale také především hornické kolonie, jejichž největší výstavba se uskutečňovala na přelomu 19. a 20. století.

Hornické zaměstnání je velice těžké a nebezpečné. Práce horníků je bohužel doprovázena katastrofami. Jednou z největších důlních katastrof byl výbuch metanu v roce 1894, který se stal na třech vzájemně propojených dolech, a to František, Jan a Hlubina, které vlastnil Larisch-Mönnich. Zemřelo zde 235 horníků a dozorců.

V období první světové války klesla výrazně těžba černého uhlí. Tato situace však netrvala dlouho, jelikož bez uhlí nelze vést válku, tudíž se těžba černého uhlí opět stala prioritou. Přestože v roce 1914 objem těžby klesl, mezi léty 1916 a 1917 dosáhla svého maxima (Hajzlerová, 2009) Po skončení války a vzniku Československé republiky roku 1918 se v Karviné nacházelo 7 uhelných dolů, které zaměstnávaly 20% horníků z celého OKR a jejich celoroční produkce uhlí odpovídala 21% celorevírní těžby (Rebrová, 1993). Ačkoli se v roce 1929 dosáhlo nejvyššího objemu těžby černého uhlí, už od roku 1931 zasáhla začínající hospodářská krize (Hajzlerová, 2009).

V roce 1945 vydal tehdejší prezident Eduard Beneš dekrety, které znárodnily uhelný průmysl v Československu, a ostravsko-karvinský revír se sjednotil. Po krátkém poklesu těžby uhlí se v roce 1948 začala zvedat. Začala se zvyšovat potřeba kvalifikovaných zaměstnanců. Tato překážka byla řešena přijetím brigádníků z celé republiky a nábořem mladých studentů do hornických učilišť v Lánské akci.

Do nově vybudovaných hornických učilišť hrdě nastoupilo v roce 1950 okolo 10 000 učňů. Tato akce měla za úkol zpopularizovat hornickou profesi a přivést do rozvíjejícího regionu mladé lidi. Část vyučených studentů pokračovala ve studiu na

⁷ Později se hornictví, jako jediné zaměstnání, dědilo z generace na generaci (Hajzlerová, 2009)

Hornické průmyslové školy a později na Vysoké škole Báňské. Vyučení studenti se rozprchli po celém Ostravsko-karvinském revíru a začali zakládat rodiny, tím vznikla nová sídliště.

Toto období mělo také negativní stránku věci, převážně v neřešení rostoucích ekologických problémů. V období 70. let začala snaha o zlepšení ovzduší a celkovému vylepšení životního prostředí, jako snižování emisí, rekultivace hald, čištění vodních toků, apod.

Po roce 1989 došlo k rozsáhlému útlumu těžby černého uhlí v OKR, to mělo za následek úplnou uzavírku dolů v ostravské části revíru v roce 1994 (Kolektiv autorů, 2001). Dnes se těžba černého uhlí uskutečňuje pouze v karvinské části revíru, a to jen na třech dolech, Karviná, Darkov a ČSM.

6 VNITŘNÍ MIGRACE MĚSTA KARVINÁ

Pojmem vnitřní migrace rozumíme proces, ve kterém se lidé stěhují v rámci jednoho státu či federace. Obyvatele města Karviná ovlivňuje těžba černého uhlí, a tím dochází k vnitřní migraci v rámci sídelní jednotky. Z tohoto důvodu v práci uvádíme vnitřní migraci v kontextu města.

V listině Opolského knížete Vladislava z roku 1268 se nachází první písemná zmínka o Karviné. Zmiňuje se zde o vesnici Sal, kterou lze pochopit jako označení karvinské části Solca (Hajzlerová, 2002). Na tomto území se pravděpodobně těžila sůl. Ovšem prvním věrohodným pramenem o existenci Karviné je listina těšínského arcikněze z let 1302-1315 (Hajzlerová, 2002). Zde jsou uvedeny názvy osad, které tvoří dnešní Karvinou, a to Fryenstat (Fryštát), Roy (Ráj), Carwina (Karviná), Bertholdi villa (Darkov). V roce 1447 se ve spisech objevuje poprvé Staré Město jako Starý Fryštát a Lauky (Louky), statek Mizerov až od roku 1618 (Rebrová, 1993).

Ještě roku 1945 existovala na území dnešního města Karviná samostatná města Karviná a Fryštát a obce Staré Město, Ráj a Darkov. Tato osídlení byla velice stará a jejich důležitost vzrostla až v 19. století. Avšak největší rozmach těchto měst nastal právě v roce 1945, kdy bylo potřeba postavit na Karvinsku sídliště pro zaměstnance, převážně, báňského průmyslu. Prvním krokem však bylo administrativní sloučení těchto obcí v jeden celek, což se uskutečnilo roku 1948. (Kirdanov, 1968).

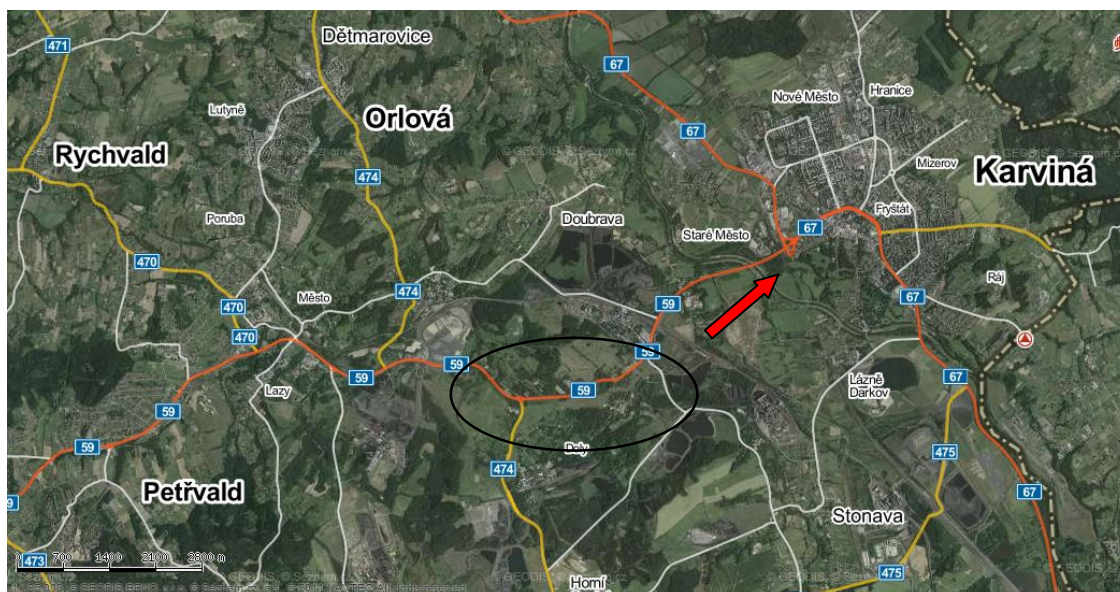
Dnes má město Karviná 9 městských částí: Fryštát, Doly, Darkov, Ráj, Staré Město, Nové Město, Mizerov, Hranice, Louky. Městská část Fryštát, kdysi samostatné město, dokonce okresního významu, tvoří centrum dnešní Karviné. Část Karviná – Doly bylo původní město Karviná, které se spojilo s Fryštátem. S nálezem uhlí město nabývalo na významnosti. Rod Larisch-Mönnichů zde měl své statky, zámek s krásným zámeckým parkem a rodinnou hrobkou, stála zde velká radnice, školy, budovy pro kulturní vyžití a v neposlední řadě domy pro obyvatele. Čím město vzkvetlo, tím také zaniklo. Těžba černého uhlí měla za následek poddolování města, povrch se začal měnit a propadat, zdi budov praskaly a domy se musely zbourat. Mnoho lidí přišlo o střechu nad hlavou a byli nuceni se přestěhovat do nově vystavěných částí města.

V současnosti, v roce 2014, nezbylo z původního města nic. Krajina je zrekultivovaná, ale stále jako by tam „něco“ chybělo. Městskou část Staré Město tento konec pravděpodobně postihne také. Přesto, že se lidé bouří, OKD vykupuje a následně bourá domy, jelikož plánuje těžbu pod touto oblastí. Jak to ale dopadne, zatím nikdo s přesností neví. Zbylé části města jsou hustě obydlená sídliště. Přesto pod územím Karviné je stále velké množství kvalitního uhlí. Zde se naskytuje otázka, bude obyvatelstvo v důsledku těžby černého uhlí stále své domovy přesouvat nebo město Karviná jednou provždy zanikne?

Obr. č. 2: Historická mapa oblasti dnešní Karviné z let 1836 - 1852

Zdroj: mapy.cz s vlastními úpravami v programu Malování

Obr. č. 3: Mapa z roku 2004 – 2006

Zdroj: mapy.cz s vlastními úpravami v programu Malování

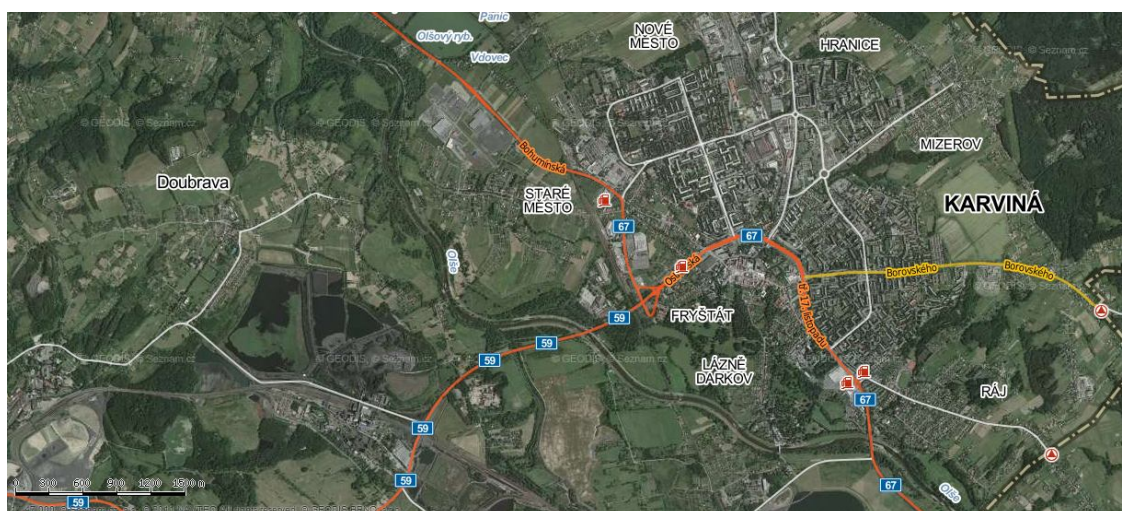
Na těchto dvou mapách můžeme porovnat změnu osídlení zájmové oblasti. V první (historické) mapě z období mezi lety 1836 – 1852 vidíme město Karwin a Freistadt a obce Roy, Darkau a Miserau. V porovnání s druhou mapou je patrné, že město Karwin se dnes nazývá Doly (Karviná – Doly). V tomto období zde sídlil rod Larisch-Mönnichů, který ve městě vlastnil mnoho statků, zámek Solca se zámeckým parkem nebo například rodinnou hrobku. Toto území je, v dnešní době, v důsledku těžby uhlí vysídlené a následně zrekultivované. Zbyl zde pouze Kostel sv. Petra z Ankantary, pozůstatky starého hřbitova a velice málo starých domů místních usedlíků.

Přesný opak můžeme pozorovat kolem města Freistadt, kde se rozrostla městská zástavba, obyvatelé z Dolů se zde přesídlili a malé obce se spojily v jeden celek, takže na druhé mapě vidíme dnešní podobu města s bývalými obcemi, které jsou dnes městskými čtvrtěmi. Z první mapy je také zřejmé, že tyto části města byly mezi lety 1836 - 1852 buď to neosídlené, nebo osídlené jen zřídka.

Obr. č. 4: Historická mapa dnešního města Karviná z let 1836 - 1852

Zdroj: mapy.cz s vlastními úpravami v programu Malování

Obr. č. 5: Mapa Karviné z roku 2004 - 2006

Zdroj: mapy.cz s vlastními úpravami v programu Malování

Na těchto dvou mapách je vyobrazen bližší pohled na městské části zájmového území. Na první mapě z období mezi lety 1836 - 1852 vidíme neobydlené území dnešních městských částí. V téhle době zde dominovalo město Freistadt a v jeho blízkém okolí se rozprostíraly menší vesnice. V důsledku těžby černého uhlí a následné destrukci území v městské části Karviná – Doly, byli obyvatelé nuceni se vystěhovat a přesunout do nově vytvořených částí města. Dnes je tato oblast hustě osídlena a tvoří jádro města Karviná, což můžeme zpozorovat na druhé mapě z let 2004 – 2006. Na novější mapě vidíme mimo jiné zrekultivované území, které stále tvoří kaly. Toto okolí

nebudí ten nejlepší dojem nejen na obyvatele města, ale také na turisty, kteří například navštěvují místní lázně.

6.1 Vývoj vnitřní migrace města Karviná

Díky těžbě černého uhlí a následným poddolováním obydlených oblastí, byli lidé nuceni se stěhovat z těchto částí města do jiných. Nejen z tohoto důvodu se vytvářely nové čtvrtě, ale také protože rostl počet obyvatel města Karviná.

Tab. č. 2: Vývoj počtu obyvatel v jednotlivých částech města Karviná

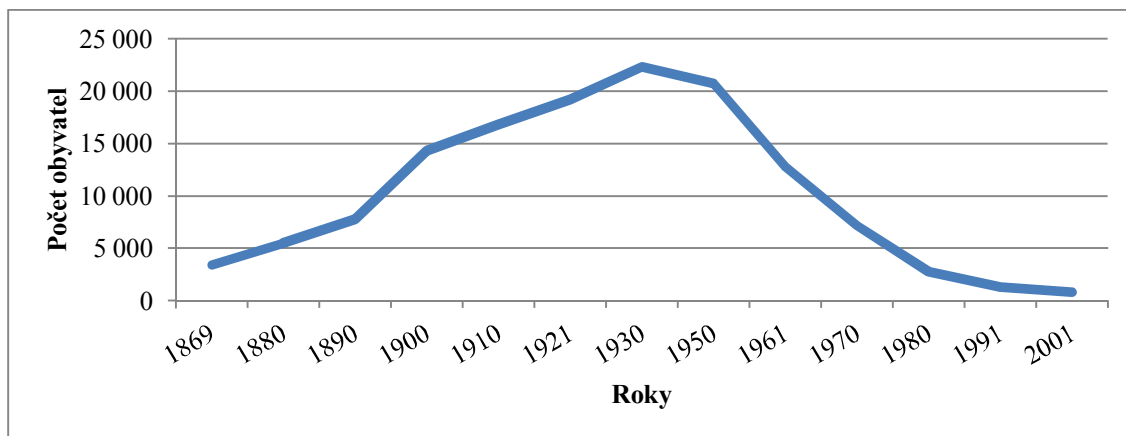
Rok	Doly	Fryštát	Hranice	Lázně Darkov	Louky	Mizerov	Nové Město	Ráj	Staré Město
1869	3 384	2 621	.	465	880	.	.	622	888
1880	5 488	2 960	.	614	917	.	.	766	1 150
1890	7 746	3 150	.	1 049	1 112	.	.	865	2 383
1900	14 326	3 669	.	1 461	1 349	.	.	838	2 025
1910	16 808	5 058	.	2 305	1 792	.	.	1 053	2 864
1921	19 229	7 767	.	2 583	2 011	.	.	1 276	2 882
1930	22 317	7 124	.	2 718	2 237	.	.	1 486	1 763
1950	20 769	8 491	.	3 083	2 293	.	.	1 685	2 144
1961	12 798	27 782	.	3 098	2 535	.	.	1 347	1 858
1970	7 176	1 629	6 459	2 607	2 532	15 578	21 499	19 717	1 349
1980	2 748	1 247	11 192	2 211	1 680	17 007	20 001	21 231	1 017
1991	1 302	1 369	10 044	1 196	668	14 826	19 373	18 817	810
2001	810	1 426	8 999	406	453	15 624	19 426	17 142	855

Zdroj: Portál czso

Tabulka č. 2 znázorňuje vývoj počtu obyvatel v jednotlivých částech města Karviná v období mezi lety 1869 až 2001. Hodnoty u částí měst Hranice, Mizerov a Nové Město nejsou do roku 1961 uvedeny, jelikož sčítání lidu zde probíhalo až od roku 1970. Už na první pohled je zřejmé, že Doly (Karwin) a Fryštát, do roku 1948 samostatná města, byly z hlediska počtu obyvatel dominantní. Postupem času rostl počet populace ve všech částech města. Naopak Doly postupně ztrácely na svém významu a počet obyvatel zde klesl, obdobně tomu bylo také ve Fryštátě, Darkově, Loukách a Starém Městě. V důsledku růstu počtu obyvatel, ale také devastujících

účinků těžby se lidé stěhovali do nově vytvořených částí, jako jsou Hranice, Mizerov a Nové Město, kde Nové Město je nejnovější částí Karviné.

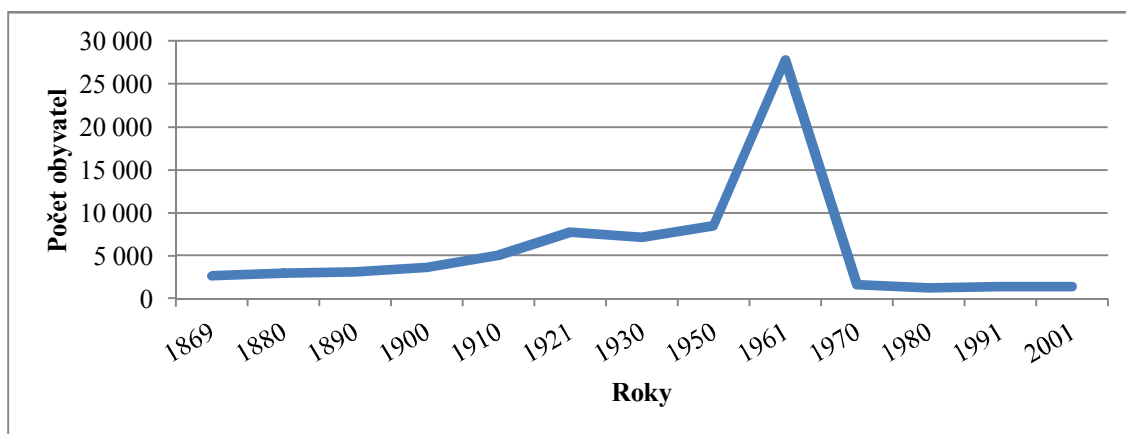
Obr. č. 6: Vývoj počtu obyvatel v Dolech (Karwin) mezi lety 1869 - 2001

Zdroj: Portál czso

Graf znázorňuje vývoj počtu obyvatel v Dolech. Do roku 1930 křivka roste, tudíž také rostl počet obyvatel. Nejvyššího počtu populace dosáhly Doly v roce 1930, a to 22 317 obyvatel. Po té křivka pouze klesá, jelikož v důsledku poddolování se lidé z této oblasti stěhují do nově připojených částí města. Tudíž ani v roce 1950, kdy oblast zažívala největší růst počtu obyvatel, křivka nestoupá, jelikož noví obyvatelé se nestěhují do pomalu zanikající části města, ale do nově rozvíjejících částí. V budoucnu tedy můžeme předpokládat, že zde nebude žít ani jeden obyvatel.

Obr. č. 7: Vývoj počtu obyvatel ve Fryštátě (Fryenstat) mezi lety 1869 - 2001

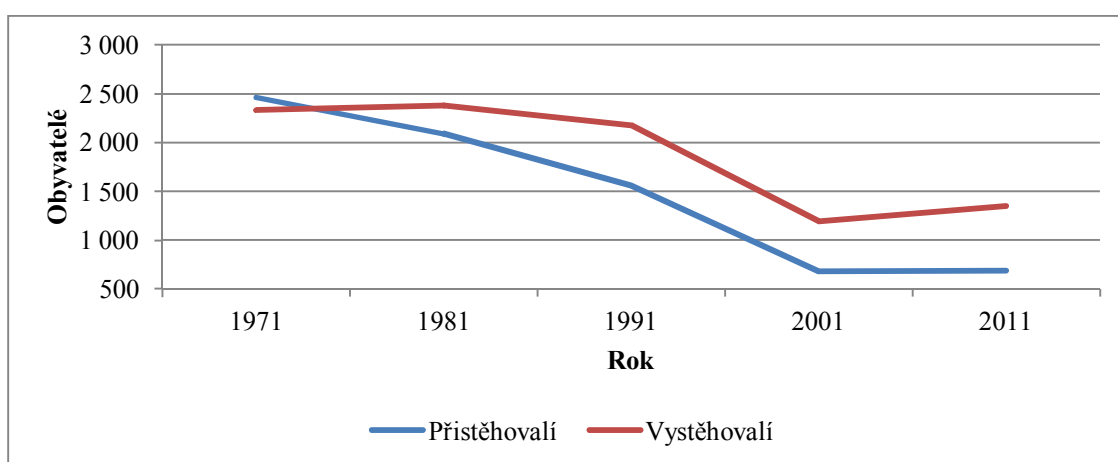
Zdroj: Portál czso

Počet obyvatel ve Fryštátě se vyvíjel obdobně jako v Dolech, s tím rozdílem, že Fryštát nikdy nebyl místem domovů tolika lidí. V grafu přesto můžeme vidět, že výjimku tvoří rok 1961, kdy počet obyvatel Fryštátu dosáhl 27 782. Tento obrovský výkyv nastal v důsledku velkého přílivu učňovských horníků, kteří se zde nastěhovali. Až o několik let později se v nových částech města začala budovat sídliště pro nově přistěhované horníky, díky nimž ve Fryštátě rapidně klesl počet obyvatel. Již o téměř deset let později v roce 1970 spadl počet obyvatel na 1 629.

6.2 Migrace obyvatel

Migrace ve městě Karviná měla v různých obdobích odlišný průběh. Za dob, kdy byla těžba černého uhlí v rozkvětu, převládal počet přistěhovaných osob, jelikož lidé zde nacházeli pracovní místa. Opak nastal v období útlumu těžby, a také úpadku těžkého průmyslu v Karviné, což bylo zejména na začátku 80. let a prolíná se do současnosti.

Obr. č. 8: Migrace obyvatel v Karviné (1971-2011)

Zdroj: Portál czso

V grafu migrace města Karviná ve vyznačeném období vidíme vývoj počtu přistěhovaných a vystěhovaných osob. Tyto dvě křivky mají podobný průběh. Přesto z grafu vyplývá, že od roku 1971 počet přistěhovaných osob klesá, naopak počet obyvatel, kterých se vystěhovává z města, buď to stagnuje, nebo také začíná mírně klesat. Jev je důsledkem útlumu těžby uhlí. Je zřejmé, že v tomto roce, kdy uhelné hornictví v Karviné bylo na jednom ze svých vrcholů v historii, počet přistěhovaných převyšoval počet vystěhovaných obyvatel, třebaže jen nepatrně. Ve srovnání s tímto obdobím obě tyto hodnoty klesají v následujících letech, avšak vystěhovaných osob je čím dál více a převyšují počet přistěhovaných obyvatel. V posledních letech se mnoho, především mladých, lidí z města stěhuje a do města Karviná v podstatě nikdo nemigruje, jelikož zde není dostatek pracovních míst. Tím Karviná ztrácí počet obyvatel.

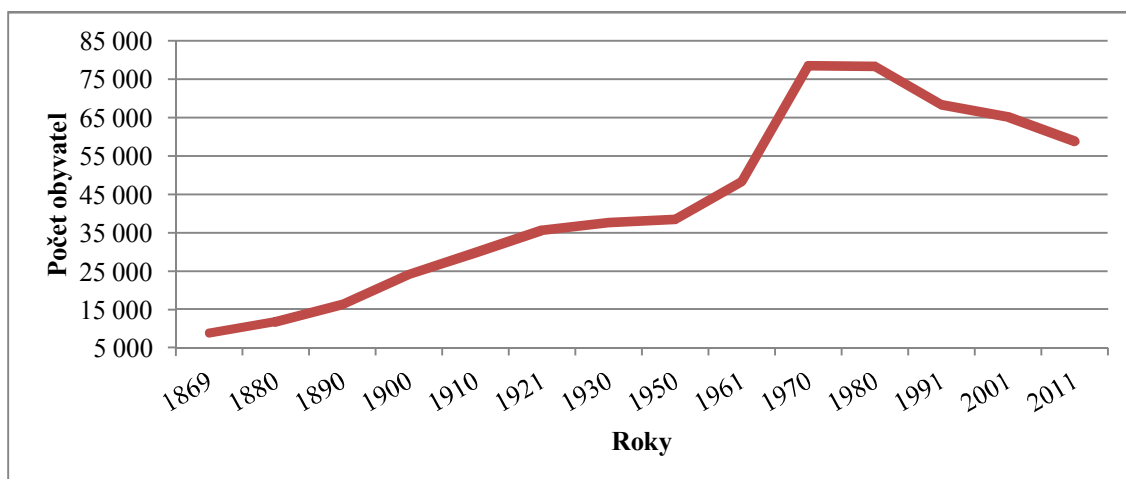
6.3 Vývoj počtu obyvatel

Až do 17. století vývoj počtu obyvatel v Karviné nestojí za zmínku. Teprve na přelomu 18. a 19. století se v Karviné a okolních obcích začíná vývoj sledovat. Od sčítání lidu v roce 1869 až do 1. světové války se pravidelně co 10 let konalo celostátní sčítání obyvatel. Po celé 19. století byla Karviná ovlivněna rozsáhlými majetky hrabat Larischů-Mönnichů, jelikož celé jádro Karviné tvořily Larischovy statky. Od poloviny 19. století se Karviná začala rozrůstat díky rozvoje těžby uhlí a stala se tak centrem východní části uhelné pánve. V této době se Karvinsko příznivě odlišilo rychlým vzrůstem lidnatosti od okolí, především od Moravské Ostravy, centra západní části uhelné pánve. Během tohoto půlstoletí se počet obyvatel v Karviné a Fryštátě zdvojnásobil. Těžba uhlí zásadně ovlivnila život obyvatel v Karviné a okolních obcích, přesto byla ve čtyřicátých letech stále v počátcích (Pitronová, 1968).

Do nově otevřených šachet přicházejí pracovat lidé z blízkého i dalekého okolí. Největší počet pracovníků přicházel z Haliče, což způsobilo také národnostní změnu ve složení obyvatel. Od 50. let můžeme z grafu vyčíst prudký nárůst počtu obyvatel, především mezi léty 1961 - 1970. Příčinou bylo konání Lánsé akce v roce 1950. Přijelo zde mnoho mladých lidí, kteří nastoupili na hornické učiliště. Jejich nadšení spočívalo v tom, že jim byla vštěpena myšlenka o prosperujícím hornictví, které jim přinese slávu, obdiv a dobré živobytí. Po vystudování se zde vyučení horníci usadili a zakládali rodiny. A jak se tato Lánská akce zrodila? V Praze roku 1948 se v rámci sjezdu Sokolů uskutečnila návštěva zámku v Lánech. Sešli se zde nejvyšší představitelé státu a přítomen byl také tehdejší prezident Klement Gottwald, který pronesl: „Československé hornictví potřebuje novou, mladou krev. Jestliže každý z vás získá dva hornické učně, příští rok vás všechny zvou sem, na lánský zámek“. V létě následujícího roku se lánský park naplnil stovkami mladých uchazečů o hornictví (Kolektiv autorů, 2001).

Jelikož od 90. let dochází k útlumu těžby černého uhlí, klesl také počet obyvatel. Mnoho lidí přišlo o práci a začalo se stěhovat za prací mimo město Karviná. Další příčinou poklesu počtu obyvatel je to, že mnoho mladých vystudovaných lidí zde nemůže najít práci. Okres Karviná patří do okresů s nejvyšší mírou nezaměstnanosti.

Obr. č. 9: Vývoj počtu obyvatel města Karviná mezi lety 1869 - 2011

Zdroj: Portál czso

Tab. č. 3: Srovnání počtu obyvatel

Rok	Počet obyvatel
1869	8 900
1961	48 418
1971	76 075
2001	65 141
2011	58 833

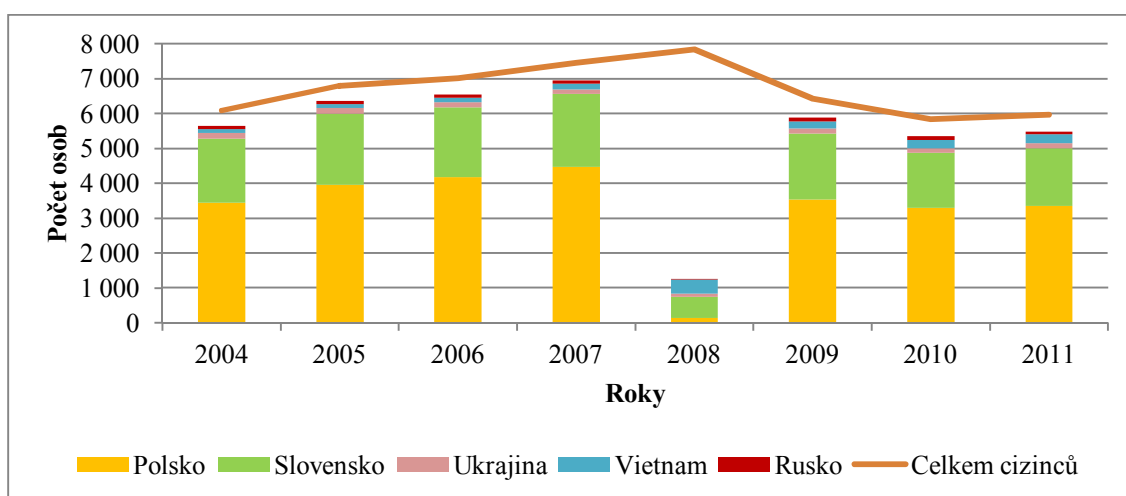
Zdroj: Portál czso

V tabulce číslo tři máme znázorněny důležité mezníky ve vývoji počtu obyvatel. V období začátku sčítání populace mělo město pouhých 8 900 obyvatel, v následujících letech se počet zvyšoval a k největšímu růstu došlo mezi lety 1961 – 1971, a to ze 48 418 na 76 075, což je téměř o 2/3 více. Tento nárůst nastal v důsledku Lánské akce, jako to je již zmíněno výše. Dále zde můžeme porovnat vývoj dvou posledních sčítání. Vidíme, že počet obyvatel klesá, což je způsobeno zavíráním dolů a tím propouštěním pracovníků, kteří se stěhují za prací jinam.

6.4 Národnostní složení obyvatel města Karviná

Jelikož město Karviná poskytovalo mnoho pracovních příležitostí nejen v oborech týkajících se hornické činnosti, ale také celkově v těžkém průmyslu, cizinci se zde stěhovali za prací. Karviná leží na hranici s Polskou republikou, a toto je hlavní důvod, proč tu převažují cizinci z Polska.

Obr. č. 10: Národnostní složení cizinců v městě Karviná

Zdroj: Portál cszo

Z grafu národnostního složení cizinců v Karviné můžeme vyčíst, že největší skupinu cizinců tvoří osoby z Polska, dále pak ze Slovenska. Ve městě se vyskytují také menšiny Ukrajinců, Vietnamců a Rusů. Je zde znázorněna křivka, která udává vývoj počtu cizinců v tomto vybraném období. Do roku 2008 křivka počtu cizinců roste, poté klesá a zhruba od poloviny roku 2010 velice mírně roste. Jedním z důvodů snižování počtu cizinců můžeme uvést, že díky uzavírání šachet, kde pracovalo nejen obyvatelstvo české národnosti, ale také cizinci, převážně poláci, ztratili práci a odstěhovali se buď to zpět do své vlasti, nebo do jiných měst České republiky.

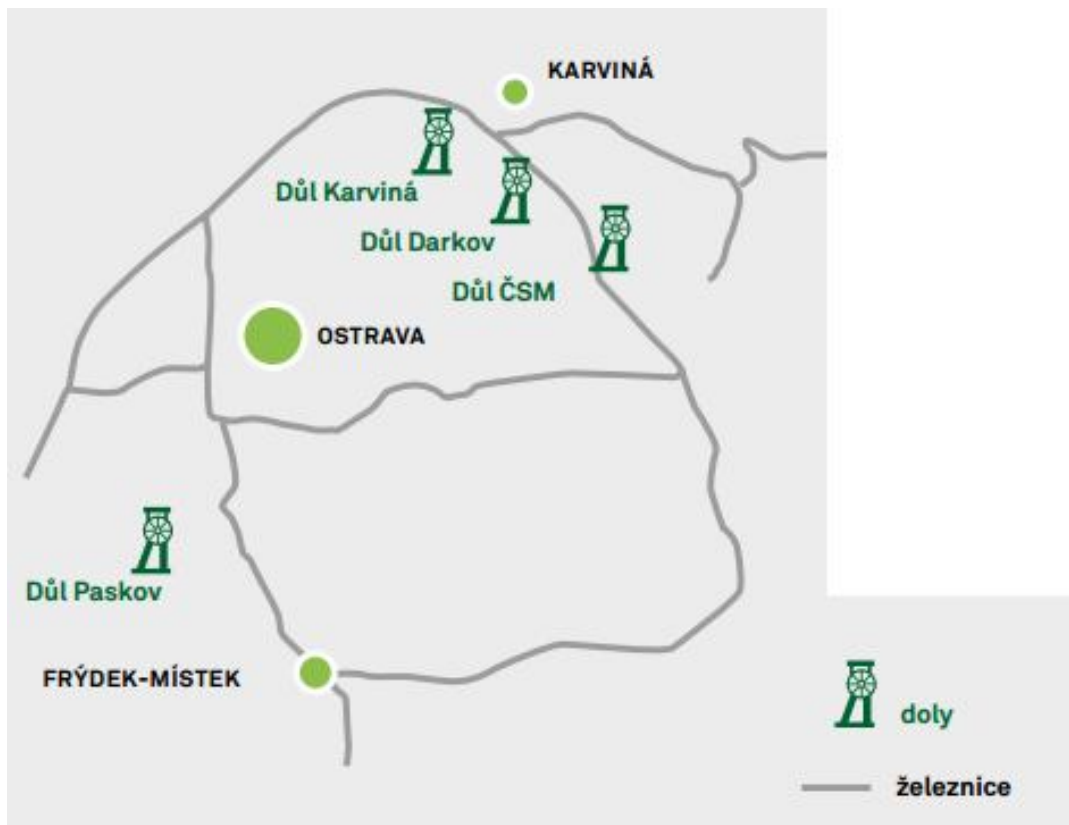
Jak si můžeme všimnout, rok 2008 se oproti ostatním letem vyjímá. Graf je sestaven z dat Českého statistického úřadu. Jediným možným vysvětlením je, že autoři zde udělali chybu.

7 SPOLEČNOST OKD JAKO UNIKÁT VE SVÉM OBORU

Ostravsko-karvinské doly (později jen OKD) je jediný podnik, který v současnosti těží černé uhlí v České republice. Nejen, že je zde jediný svého druhu, ale také jako jeden z mála má negativní dopad na životní prostředí, ovlivňuje okolní krajinu a zejména obyvatelé v oblasti okolí těžby. Vzhledem k předpokladu, že poptávka po černém uhlí, jak v České republice, tak i ve světě, poroste, tak OKD zamýšlí své těžební prostory rozšiřovat. Tomuto procesu však předchází řada komplikací, jelikož uhlí je uloženo v místech, kde jsou dnes města, především domovy obyvatel.

OKD je největším zaměstnavatelem v Moravskoslezském kraji. Zaměstnává skoro 18 tisíc lidí, jejich průměrný plat je 36 a půl tisíce korun. OKD loni prodala více než 11 milionů tun uhlí a měla obrát 45 miliard korun. Čistý zisk přesáhl 12 miliard korun. Společnost hodně investuje, za posledních 5 let to bylo celkem 27 miliard korun. Zaměřuje se na nové technologie a zvýšení bezpečnosti práce. Ta se pravděpodobně dá srovnat s moderními doly v Německu a ve Spojených státech (Hanžlová, 2012). V současnosti těžba uhlí probíhá ve 4 dolech, z toho 3, Důl Karviná, Důl Darkov a Důl ČSM, jsou na Karvinsku.

Po druhé světové válce vzniklo v Ostravsko-karvinském revíru šest těžařských společností, které se staly základem pro vznik společnosti OKD. Tyto podniky vlastnily několik dolů, koksoven, báňských elektráren, Třinecké a Vítkovické železárny a další průmyslové podniky. Zmiňované podniky se staly součástí národního podniku Ostravsko-karvinské kamenouhelné doly Ostrava, který byl v roce 1952 zrušen a byl založen Kombinát OKD (později státní podnik OKD).

Obr. č 11: Mapa lokalizace těžících dolů OKD

Zdroj: OKD

7.1 Vývoj společnosti OKD

V celé dvěstěleté historii těžby černého uhlí se dobrovolně či nedobrovolně slučovaly malé podniky, zabývající se touto činností, do větších. Ty byly schopny konkurence schopnosti a měly lepší postavení na trhu. V období před druhou světovou válkou zde působily pouze čtyři těžařské společnosti. První změna v majetnické struktuře začala v období druhé světové války, kdy těžba a s ní související činnosti byly podřízeny německému válečnému hospodářství. Krátce po skončení války udělal tehdejší prezident republiky dekret, který znárodnil všechny doly a některé průmyslové podniky v celé České republice. Na jeho základě byl v roce 1946 zřízen národní podnik Ostravsko-karvinské kamenouhelné doly. Do tohoto podniku spadaly také koksovny, úpravní, elektrárny, statky i lesy. Od této doby až dodnes proběhla spousta transformací firmy, měnily se názvy, struktura a vlastníci podniku, viz obrázek č. 2.

Na počátku 90. let se OKD ocitlo v těžké ekonomické situaci. Podnik, přestože dlouhodobě plnil vysoké těžební požadavky, tak se mu nedostávalo dostatečných investic pro jeho rozvoj. Roku 1990 byl Státní podnik OKD zrušen a následujícího roku byla založena akciová společnost Ostravsko-karvinské doly OKD s výhradní majetkovou účastí státu. Společnost OKD zahájila proces restrukturalizace, který zahrnoval rychlý útlum ostravských dolů, postupné snižování počtů pracovníků a privatizace podniku. Mezi léty 1990 – 2001 byla ukončena těžba ve 14 dobývacích prostorech v ostravské a petřvaldské části revíru, a to na území 180 km².

V roce 1989 nastala změna ve vlastnické struktuře OKD. Majoritním vlastníkem se stala společnost KARBON INVEST, a.s. a stát ztratil svůj většinový podíl, který v roce 2004 společnost odkoupila, a nabyla tak postavení hlavního akcionáře OKD s 95,89 % akcií. Stejněho roku svůj podíl na tomto koncernu získala také společnost RPG Industries Ltd., která sídlí na Kypru a ve vedení sedí český finančník Zdeněk Bakala. V dnešní době je úplným vlastníkem OKD společnost New World Resources. Společnost OKD má pod svým vedením také dceřiné společnosti OKD, HBZS, a.s., které se zabývají těžbou a zpracováním uhlí (OKD, 2012).

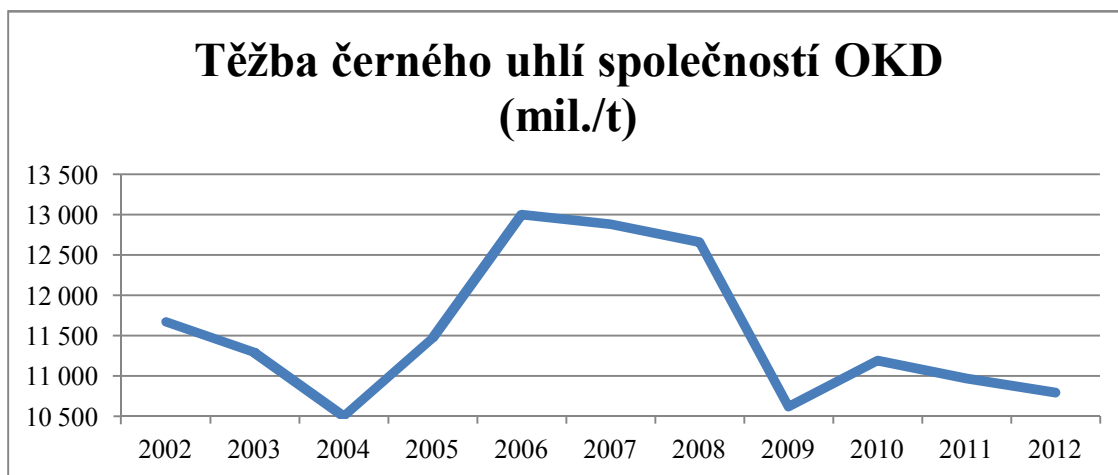
Obr. č. 12: Schéma vývoje společnosti OKD

Zdroj: vlastní práce v programu Malování

7.2 Vývoj těžby černého uhlí

Těžba černého uhlí, nejen na karvinských dolech, přechází k útlumu. Přesto tato situace nastala již mnohokrát v minulosti. Je jen otázkou, jestli těžba ještě někdy dosáhne jednoho ze svých vrcholů.

Obr. č. 13: Vývoj těžby černého uhlí v letech 2002 - 2012

Zdroj: OKD

V grafu je vyznačen objem těžby černého uhlí společnosti OKD. Jak můžeme vidět, v tomto období těžba neklesá pod deset milionů tun, ale také nepřekračuje 13 500 mil. tun. Svého maximálního objemu těžby společnost dosáhla v roce 2006, kdy se vytěžilo zhruba 13 005 mil. tun černého uhlí. Od té doby objem těžby klesá.

7.3 Rozšiřování těžby v Karviné

V době začátku těžby byla Karviná pouze malé, bezvýznamné, řídké osídlené, zemědělské městečko. Místní podnikatelé zde skupovali pozemky, kde uskutečňovali těžbu uhlí. S tímto rostoucím podnikáním přichází také řada změn v okolní krajině. Jedním z negativních důsledků těžby v poddolovaných oblastech je propadání zemského povrchu. Lidé, kteří v této oblasti žijí, jsou nuceni se vystěhovat a následně jsou jejich domovy zbourány. Ve většině případů se jedná pouze o přesun v rámci města nebo se vytvářejí nové městské části pro vystěhované obyvatele. Ačkoli tím město roste, jeho staré části se vyliďňují a stává se z nich „měsíční krajina“. V důsledku těchto

skutečností má dnešní Karviná odlišnou podobu jako to měla před lety, nemluvě v době svého vzniku.

Ne mnoho lidí, kteří dnes přijíždějí do Karviné z Ostravy, by tušili, že tam, kde jsou stromy a šachty, bývalo kdysi celé město Karviná neboli stará Karviná. Jediné, co zde dnes zbylo je Kostel Sv. Petra z Ankantary, který je dnes nejen v České republice raritou. Tento kostel se dnes může rovnat s italskou věží v Pise, jelikož se naklonil o 7 stupňů. Mluví OKD Vladislav Sobol: „Od roku 1874, kdy se zde začalo těžit, bylo v podzemí vytěženo uhlí z 27 slojí o celkové mocnosti 52,8 metru. Kostel, který stál kdysi na kopečku, tak poklesl o více než třicet metrů“ (Týdeník Havířovsko, 2012). Toto je pouze jeden z mála příkladů dopadu těžby černého uhlí.

Obr. č. 14: Fotografie Kostela Sv. Petra z Ankantary z 30. let 20. století

Zdroj: www.zanikleobce.cz

Obr. č. 15: Fotografie Kostela Sv. Petra z Ankantary z roku 2011

Zdroj: Tereza Čáčková

Aktuálně se jedná o rozšiřování těžby dolů Karviná a s ní související vykupování a demolování domů v části města Staré Město. Zde je uloženo asi 30 milionů tun velmi kvalitního koksovaného uhlí a jeho zásoby by měly vystačit do roku 2035. Jakmile se zde začne těžit, ve Starém Městě bude docházet k destrukci povrchu a následnému zatopení. Díky těžbě se musí vystěhovat místní obyvatelé⁸ a firmy. Dle vyjádření OKD by těžba v těchto lokalitách měla začít v roce 2016. Podnik ale nyní čeká na posouzení dokumentace vlivu těžby na životní prostředí EIA a na stanovisko ministerstva životního prostředí. Nejen že OKD musí čekat na povolení těžby, musí se také dohodnout s majiteli všech nemovitostí. Bývalý ředitel OKD Fabián oznámil, že již vykoupili více než 100 domů z celkových asi 240 až 250 (Tomaškovič, 2013). Občané města předkládají primátorovi petice proti těžbě (Hanžlová, 2012). „Já soucítím s lidmi, kteří tam žijí desítky let. Ale musíte si uvědomit, že Karviná byla odjakživa postavena

⁸ Vystěhováno bude asi 500 lidí (Hanžlová, 2012).

na uhlí, a že díky uhlí má v současnosti takovou podobu, jakou má,“ prohlásil na zasedání radních a zastupitelů karvinský primátor Tomáš Hanzel (Wojnar, 2013). Společnost OKD se však dostala do ekonomické krize a výkupy domů pozastavila, údajně by se mělo pokračovat nejdříve v příštím roce. Již od roku 2008 ceny uhlí ve světě klesají, převážně díky rozvoji těžby břidlicového plynu v USA, který se rovněž používá jako palivo. S problémy v Evropě se potýká nejen New World Resources, ale také podniky v Polsku, které jsou nuceny těžbu uhlí snižovat (Adámová, 2013). S tímto „nečekaným“ problémem se však bouří stále více obyvatel Starého Města. Lidé žijí v nejistotě a navíc v prostředí, kde OKD už domy vykoupilo a zbouralo. Vzniká zde další závažný problém, v této části města roste kriminalita a sjíždějí se zde lidé nižší životní úrovně, kteří rozkrádají vybydlené domy a často také okrádají obyvatele, kteří tady stále mají své domovy.

Na otázku jaká je budoucnost města Karviná a jeho obyvatel zatím nedokáže nikdo odpovědět. Stane se z „nového“ města Karviná druhé „staré“ město? Jelikož pod značnou částí města stále leží velice kvalitní černé uhlí, je tato smutná myšlenka pravděpodobná. Nechme se tedy překvapit.

8 ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo charakterizovat vliv hornického průmyslu na město Karviná, zejména na životy jeho obyvatel. Z malých zemědělských vesnic se stalo město, jehož význam vzrostl díky těžbě černého uhlí. Následkem těžby se město v průběhu let změnilo a s ním i životy místních obyvatel. Tam, kde kdysi stálo centrum města je dnes neosídlená zrekultivovaná krajina. Lidé byli nuceni své domovy opustit. Tento proces probíhá také v současnosti. Přestože se mnoho dolů uzavírá a končí svou těžbu, pod Karvinou je stále velké množství kvalitního černého uhlí, které společnost OKD hodlá vytěžit. Bohužel následky mohou být katastrofické.

Karviná získala význam díky těžbě černého uhlí, která zde nalákala mnoho lidí nejen z různých koutů České republiky, ale také ze zahraničí. Svého nejvyššího počtu obyvatel město dosáhlo v roce 1971. Poté se doly pomalu uzavíraly a dnes zde zbyly pouze tři, Důl Karviná, Důl Darkov a Důl ČSM. S tímto procesem souvisí rostoucí počet nezaměstnaných osob. Z tohoto důvodu lidé z města odchází za pracovními příležitostmi.

V současné době se hovoří o těžbě uhlí pod karvinskou částí Staré Město. Jelikož v těchto místech v budoucnu dojde k poklesům povrchu země, lidé zde nebudou moci bydlet. Společnost OKD zahájila proces výkupů domů, který v současné době pozastavila, pravděpodobně díky finančním obtížím. Část občanů se bouří, nechtějí opouštět své domovy a vytvářejí skupiny orientované proti těžbě.

Karviná je a vždy byla hornickým městem. Černé uhlí ji dostalo na vrchol, ale také díky němu může zaniknout. Nikdo netuší, do jaké míry se bude těžba rozšiřovat. Obyvatelé pouze mohou doufat, že z jejich města nezůstane pouze neobydlená zrekultivovaná krajina.

9 SUMMARY

The objective of this thesis was to characterize the influence of the mining industry on the city of Karviná, especially on the life of its inhabitants. The town whose importance arose thanks to black coal mining originated from small country villages. As the consequence of mining activities the city changed in the course of years and with the also the life of local inhabitants. Where there used to be the city centre today there is an unpopulated reclaimed land. The people were forced to abandon their homes. This process is going on nowadays was well. Though many mines are being closed and finishing their mining activities, under the city of Karviná there is still a big amount of quality black coal which the company OKD is planning to excavate. Regrettably the consequences can be catastrophic.

Karviná has gained its importance thanks to black coal mining activities which allured there many people not only from various corners of the Czech Republic, but from abroad as well. The city reached its highest number of the population in the year 1971. After that mines were being closed slowly and nowadays there are only mines left: Důl Karviná (Karvina Mine), Důl Darkov (Darkov Mine) and Důl ČSM (CSM Mine) The increasing number of unemployed people is closely connected with such process. From that reason many people are leaving the city seeking job opportunities.

At present coal mining under the Karvina part of Staré Město is being discussed. As in future there will be the surface collapse in this area, the people will not able to live there. The company OKD has started buying up of the houses there, which is held up at present, probably due to financial difficulties. The part of citizens is protesting, they do not want to leave their homes and they form groups protesting against mining activities there.

Karviná is and always has been the city of mining. Black coal has brought it to the top, but because of it can also disappear. Nobody can foresee into which extent coal mining will be expanding. The citizens can only hope that there will not remain only the unpopulated reclaimed land from their city.

10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Tištěné zdroje

HAJZLEROVÁ, Irena. *Zaniklý svět - Historie staré Karviné*. Karviná: Debora, 2002. ISBN 80-86388-04-2.

HAJZLEROVÁ, Irena a Veronika MATROSOVÁ. *Karviná*. Praha - Litomyšl: Paseka, 2009. ISBN 978-80-7432-005-7.

DEMEK, Jaromír. *Zeměpisný lexikon ČSR: Hory a nížiny*. Praha: Academia, 1987. ISBN nevedeno.

CHLUPÁČ, Ivo. *Geologická minulost České republiky*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2002, 436 s. ISBN 80-200-0914-0.

Karviná: Sborník příspěvků k dějinám a výstavbě města. In: PINTRONOVÁ, Blanka. *K otázce vývoje lidnatosti v Karviné v průběhu 19. století*. Karviná: Městský národní výbor v Karviné, 1968, s. 326.

Karviná: Sborník příspěvků k dějinám a výstavbě města. In: GROBELNÝ, Andělín. *K sociálně politickému vývoji dělnictva na Karvinsku od konce 19. století do roku 1917*. Karviná: Městský národní výbor v Karviné, 1968, s. 326.

Karviná: Sborník příspěvků k dějinám a výstavbě města. In: MYŠKA, Milan. *Karvinsko na přelomu epoch*. Karviná: Městský národní výbor v Karviné, 1968, s. 326.

Karviná: Sborník příspěvků k dějinám a výstavbě města. In: DRKAL, Stanislav. *K počátkům dolování uhlí v Karviné*. Karviná: Městský národní výbor v Karviné, 1968, s. 326.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Od nálezů uhlí po útlum těžby na Ostravsku*. Ostrava: KP HM OKD, 2001. ISBN Nevedeno.

QUITT, Evžen. *Klimatické oblasti Československa*. Brno: Geografický ústav ČSAV, 1971, 73 s., 5 l. příl. *Studia Geographica*, 16. ISBN neuvedeno.

REBROVÁ, Alexandra. *Karviná*. Karviná: Městský úřad Karviná, 1993. ISBN Neuvedeno.

VOPASEK, Stanislav. *Dějiny hornictví*. 2005. vyd. Ostrava: Repronis Ostrava, 2005. ISBN 80-7329-099-5.

Elektronické zdroje

Cizinci podle okresů. *Český statistický úřad* [online]. 2013 [cit. 2014-02-12]. Dostupné z:

http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?cislotab=OBY17010PU_OK.6&kapitola_id=743&voa=tabulka&go_zobraz=1&verze=0&cas_3_16=20111231

Databáze demografických údajů za obce ČR. *Český statistický úřad* [online]. 2013 [cit. 2014-02-12]. Dostupné z: http://www.czso.cz/cz/obce_d/index.htm

Historický lexikon obcí České republiky 1969-2005: I. díl. *Český statistický úřad* [online]. 2006 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/t/9200404384/\\$File/13n106cd1.pdf](http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/t/9200404384/$File/13n106cd1.pdf)

Karviná. *Zaniklé obce a objekty po roce 1945* [online]. © 2005-2013 [cit. 2014-04-28]. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?co=karvin%E1>

Karviná. *Mapy.cz* [online]. 2011 [cit. 2014-03-07]. Dostupné z: http://www.mapy.cz/#!t=s&x=18.556023&y=49.855723&z=12&d=muni_4599_1&l=5

Karviná. *Mapy.cz* [online]. 2011 [cit. 2014-03-07]. Dostupné z: http://www.mapy.cz/#!t=s&x=18.556023&y=49.855723&z=12&d=muni_4599_1&l=9

Karviná. *Mapy.cz* [online]. 2011 [cit. 2014-03-07]. Dostupné z: http://www.mapy.cz/#!t=s&x=18.536964&y=49.847813&z=11&d=muni_4599_1&l=5

Karviná. *Mapy.cz* [online]. 2011 [cit. 2014-03-07]. Dostupné z: http://www.mapy.cz/#!t=s&x=18.536964&y=49.847813&z=11&d=muni_4599_1&l=9

Krize nekrize, výkupy podle OKD pokračují. *OKD* [online]. 2013 [cit. 2014-02-17]. Dostupné z: http://www.okd.cz/cs/media/napsali-o-nas/krize-nekrize-vykupy-podle-okd-pokracuji?FfArticleItem_page=14

Lázně Darkov. *Historie* [online]. 2010 [cit. 2013-12-14]. Dostupné z: <http://www.darkov.cz/o-nas/historie/historie.aspx>

Městský znak. *Karviná* [online]. [2014] [cit. 2014-03-23]. Dostupné z: http://www.karvina.cz/portal/page/portal/uvodni_stranka/mesto_karvina/o_meste/znak

Něco o městě. *Karviná* [online]. 2014 [cit. 2014-11-15]. Dostupné z: http://www.karvina.cz/portal/page/portal/uvodni_stranka/mesto_karvina/o_meste

Neprodávejte své domy OKD a těžít se nebude, radí odpůrci těžby v Karviné. *OKD* [online]. 2013 [cit. 2014-02-17]. Dostupné z: http://www.okd.cz/cs/media/napsali-o-nas/neprodavejte-sve-domy-okd-a-tezit-se-nebude-radi-odpurci-tezby?FfArticleItem_page=15

Pokračování výkupů? Teď stop. *OKD* [online]. 2013 [cit. 2014-02-17]. Dostupné z: http://www.okd.cz/cs/media/napsali-o-nas/pokracovani-vykupu-ted-stop?FfArticleItem_page=5

Přežije těžba černého uhlí na Ostravsku?. *OKD* [online]. 2013 [cit. 2014-02-17]. Dostupné z: http://www.okd.cz/cs/media/napsali-o-nas/prezije-tezba-cerneho-uhli-na-ostravsku?FfArticleItem_page=5

Stará Karviná. *Státní okresní archiv Karviná* [online]. 2010 [cit. 2014-04-28]. Dostupné z: http://gallery.memoryminer.com/viewer/index.html?feedURL=http://www.archives.cz/zao/resources/karvina/MM_Karvinna/index.rss&language=cs

Stručná historie OKD. *OKD* [online]. © 2012 [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://www.okd.cz/cs/o-nas/strucna-historie-okd/okd-po-roce-1990>

Stručná historie OKD. *OKD* [online]. © 2012 [cit. 2014-03-06]. Dostupné z: <http://www.okd.cz/cs/o-nas/strucna-historie-okd/okd-v-socialistickem-ceskoslovensku>

Šikmý kostel, stará Karviná. *OKD* [online]. 2012 [cit. 2014-02-17]. Dostupné z: http://www.okd.cz/cs/media/napsali-o-nas/sikmy-kostel-stara-karvina?FfArticleItem_page=19

Uhelná společnost OKD plánuje rozšířit těžby v Karviné a Orlové. *OKD* [online]. 2012 [cit. 2014-02-17]. Dostupné z: http://www.okd.cz/cs/media/napsali-o-nas/uhelna-spolecnost-okd-planuje-rozsireni-tezby-v-karvine-a-orlove?FfArticleItem_page=21

Výroční zprávy. *OKD* [online]. 2012 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://www.okd.cz/cs/o-nas/vyrocnizpravy>

PŘÍLOHY

SEZNAM PŘÍLOH

Obr. 1: Kostel v Karvinné

Obr. 2: Zámek Solca v roce 1935

Obr. 3: Budova městské radnice v Karvinné v roce 1941

Obr. 4: Pohled na část města Karvinná okolo roku 1930

Obr. 5: Pohled na kapli v části Karviná – Doly v roce 2013

Obr. 6: Část cyklistické stezky s nápisy na protest proti těžbě uhlí v Karviné – Staré Město v roce 2012

Obr. 7: Důl Karviná – závod Lazy

Obr. 8: Důl Karviná - závod ČSA

Obr. 9: Mapa důlních poklesů ve městě Karviná a jeho okolí

Obr. 1: Kostel v Karviné

Zdroj: Jan Kucharczyk

Obr. 2: Zámek Solca v roce 1935

Zdroj: Ed. Feitzinger

Obr. 3: Budova městské radnice v Karvinné v roce 1941

Zdroj: SOkA

Obr. 4: Pohled na část města Karvinná okolo roku 1930

Zdroj: Jan Polakovič

Obr. 5: Pohled na kapli v části Karviná – Doly v roce 2013

Zdroj: Tereza Čáčková

Obr. 6: Část cyklistické stezky s nápisy na protest proti těžbě uhlí v Karviné – Staré Město v roce 2012

Zdroj: Tereza Čáčková

Obr. 7: Důl Karviná – závod Lazý

Zdroj: Tereza Čáčková, 2014

Obr. 8: Důl Karviná – závod ČSA

Zdroj: Tereza Čáčková, 2014